

УДК 784.4.088 : 781.68.071.2

DOI 10.34064/khnum1-53.06

Чжан Лин

ORCID 0000-0002-3833-129X

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
61003, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна

Жанр обробки народної пісні: синтез композиторської і виконавської інтерпретацій

АНОТАЦІЯ ■ Чжан Лин. **Жанр обробки народної пісні: синтез композиторської та виконавської інтерпретацій.** ■ Метою дослідження є виявлення специфіки жанрової природи обробки народної пісні в аспекті теорії музичної інтерпретації, зокрема, синтезу композиторського та виконавського її видів. Звідси постають завдання визначення в обраному жанрі інтерпретаційних рівнів та характеристики їх співвідношення і взаємодії.

Розгляданий жанр є результатом композиторської обробки фольклорного першоджерела, внаслідок чого композиторська інтерпретація розуміється як жанровий показник. Але й першоджерело вже є продуктом інтерпретації з-за існуючої усної традиції побутування фольклорних зразків та варіативності, що виникає при їх складанні й виконанні. Виконання ж будь-якого музичного твору процесуально і результативно також є інтерпретацією, отже, згаданий жанр доречно розглядати й на рівні виконавських трактувань. Синтез музичного і поза-музичного також постає у якості інтерпретаційного поля. Отже, жанр обробки народної пісні в аспекті музичної інтерпретації є продуктом синтезу її композиторської та виконавської складових, а у процесі виконання – свого роду інтерпретацією інтерпретації. Теоретичним і практичним результатом дослідження є положення, що жанр обробки народної пісні містить в собі кілька рівнів музичної інтерпретації, які є базовими жанровими характеристиками, що пов'язані зі специфікою його створення, виконання, сприйняття і вивчення. ■ **Ключові слова:** жанр, жанровий показник, обробка народної пісні, композиторська інтерпретація, виконавська інтерпретація.

АННОТАЦИЯ ■ Чжан Лин. Жанр обработки народной песни: синтез композиторской и исполнительской интерпретаций. ■ Цель исследования состоит в выявлении специфики жанровой природы обработки народной песни в аспекте теории музыкальной интерпретации, в частности, синтеза композиторского и исполнительского её видов. Отсюда возникает задача определения в избранном жанре интерпретационных уровней и характеристики их соотношения и взаимодействия.

Рассматриваемый жанр является результатом композиторской обработки фольклорного первоисточника, в результате чего композиторская интерпретация понимается как жанровый показатель. Но и первоисточник уже является продуктом интерпретации из-за существующей устной традиции бытования фольклорных образцов и вариативности, возникающей при их создании и исполнении. Исполнение же любого музыкального произведения процессуально и результативно также является интерпретацией, следовательно, упомянутый жанр уместно рассматривать и на уровне исполнительных трактовок. Синтез музыкального и внемузыкального также предстаёт в качестве интерпретационного поля. Итак, жанр обработки народной песни в аспекте музыкальной интерпретации является продуктом синтеза её композиторской и исполнительской составляющих, а в процессе исполнения – своего рода интерпретацией интерпретации. Теоретическим и практическим результатом исследования является положение, что жанр обработки народной песни содержит в себе несколько уровней музыкальной интерпретации, которые являются базовыми жанровыми характеристиками, связанными со спецификой его создания, исполнения, восприятия и изучения. ■ **Ключевые слова:** жанр, жанровый показатель, обработка народной песни, композиторская интерпретация, исполнительская интерпретация.

ABSTRACT ■ Zhang Ling. The genre of folk song arrangements: the synthesis of composing and performing interpretations.

■ **Logical reason for research.** The current state of music science indicates that for the vocal and instrumental performing there are both, a number of general questions and problems, and many specific ones. The theme of performing in musicology has both, practical and theoretical projections, the interaction of which in a single research process gives the most valuable scientific result.

A serious issue in terms of the musical interpretation for a musician-vocalist is the specificity of vocal genres. One of the most common and popular vocal genres is the folk song genre, which in all world musical cultures is a source of the development of the national component – the intonation, genre, and figurative. In turn, a folk song now exists and sounds both, in an authentic form, and in the form of the composer's arrangement.

Innovation. The article is devoted to the genre of the folk song arrangement in the aspect of the synthesis of composers' and performing interpretation. The genre of the folk song arrangement is the result of the processing of the folklore source by a composer; hence, it is the composing interpretation that understood as a genre indicator. The performance of any musical composition as a process and as a result also is an interpretation; therefore, the mentioned genre acquires yet another interpretative level – the performing one. Thus, the genre of the arrangement of a folk song in the aspect of musical interpretation is the product of the synthesis of the composers' and performing interpretation, and in the process of the performance is a kind of interpretation of the interpretation, which dictates new aspects of its study.

Objectives. The purpose of this study is to identify the specifics of the genre nature of the folk song arrangement in the aspect of the synthesis of composers' and performing interpretations.

Methods. The main methods of the presented research are the genre and interpretological ones. The genre method is necessary to characterize the main indicators of the genre of the folk song arrangement. The interpretological method allows to identify those features of the folk song arrangement genre that are associated with its interpretative nature, and to give an idea of its multilevel structure.

Results and Discussion. As for today, a lot of attention is paid to the issues of musical interpretation in both theoretical and practical terms. On the chamber-vocal stage, the arrangements of folk songs sound quite often, they are loved and in demand by the public. Folk music is a concentrated embodiment of folk images and intonations, the features of worldview, and more broadly – the national picture of the world. The external form and content of folk songs, as a rule, are accessible to the widest public. Folk songs in terms of their vocal complexity are designed for the average performer, which allows extending the life of such songs in the folk everyday life. The bright and explicit genre affiliation of folk songs

also contributes to their easy perception. However, the folk song in its authentic form on the concert stage sounds extremely rare, as it is tightly connected with special conditions and manner of the performance. A modern listener is most often familiar with a folk song in the genre of its arrangement.

The question of preserving the intonational and figurative content of the original source in the genre of the folk song arrangement has been raised by scientists more than once. The analytical and composing work with the genre of the arrangement of a folk song, also related to referring to an authentic source, in practice encounters several serious questions, the answers to which must be identified for any further study of this genre in both theoretical and practical areas.

The arrangement of a folk song is, in its essence, a kind of interpretation. The genre of the folk song arrangement combines the both subspecies of the composing interpretation (according to the classification by Moskalenko, V., 2013), being an interesting and promising material for any analyst both, in the field of theoretical and the practical performing musicology.

The synthesis of musical and non-musical factors in a folk song is also one of the types of interpretation. This is another level of interpretation in the genre of the folk song arrangement, which relates to the original source.

The oral tradition of the existence of a folk song gives rise to a huge number of its variants – the performing interpretations. The genre of a folk song is characterized by qualities that give it its original interpretative freedom. This is a collective authorship of both, music and verbal text; the oral and “variation” tradition of a folk song existence is, essentially, a tradition of interpretation. The genre of the arrangement of a folk song by a composer with the appropriate musical notation is another level of interpretation. The next level of interpretation is the performing one, where the vocalist is faced with additional tasks, since he/she deals with a musical object having the special multi-level interpretative nature.

Conclusions. The genre of the arrangement of a folk song is associated with several levels of interpretation, coming both, from the nature of the original source and from the existence conditions of the composer arrangement of a folk song in the conditions of the vocal performance. This plurality creates new goals and opportunities for both the researcher and the composer and the performer.

The special genre nature of the arrangement of a folk song, which was established in the process of the historical development and incorporates the interpretation nature of its composers’ and performing levels as a genre indicator,

allows us to talk about the need to scientifically identify its genre characteristics in a projection on the needs of the composing and performing creative art in the modern cultural conditions.

Prospects for any further research in this direction are associated with the consideration of the special genre nature of the folk song arrangement. It poses a number of special tasks for the composer, the performer and the listener, which should be solved in specific conditions, while taking into account the peculiarities of the composers' and performing interpretation of the folklore original source.

■ **Key words:** *musicology, genre, genre indicator, folk song arrangement, composer, performer, interpretative, performing interpretation.*

Постановка проблеми. У період останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. в музичній науці активізувався інтерес до такої важливої складової музичного мистецтва, як музична інтерпретація. Увагою вчених заволоділи не тільки питання виконавських трактувань, але й проблеми, пов'язані з іншими типами музичної інтерпретації – композиторської, музикознавчої, редакторської, слухацької. У деяких музичних вищих навчальних закладах з'явилися кафедри та навчальні курси, пов'язані з вивченням питань музичної інтерпретації. В Україні такими науковими центрами є кафедра інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, а також кафедра теорії та історії музичного виконавства в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського в Києві.

На сьогоднішній день питанням музичної інтерпретації присвячуються наукові доповіді, статті, дипломні роботи, дисертації, а також музикознавчі заходи, зокрема, науково-теоретичні конференції, круглі столи тощо, чия тематика цілком стосується питань музичного виконавства та музичної інтерпретації (зокрема, такі заходи регулярно проводяться силами зазначених кафедр ХНУМ імені І. П. Котляревського та НМАУ імені П. І. Чайковського). Показовим є той факт, що переважна більшість досліджень з питань музичної інтерпретації належить музикантам-виконавцям, практикам, бо саме вони і є, в першу чергу, інтерпретаторами музики у широкому розумінні. Оскільки виконавська специфіка стала не тільки тематичним

руслом у сучасній музичній науці, але й згуртувала навколо себе музикантів різних спеціальностей, насамперед, виконавців, не дивно, що сьогодні багато вчених-музикознавців визначають відповідні напрямки в музичній науці як «виконавське музикознавство» та «музичну інтерпретологію». Це підтверджується тематикою і досліджень різних наукових жанрів, і доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях, де відсоток наукових розвідок, пов'язаних з виконавством, постійно зростає.

Виконавська тематика має в музикознавстві і практичні, і теоретичні проєкції. Так, її жанровий аспект обумовлений як урахуванням виконавської складової в процесі зародження, формування, становлення, кристалізації і еволюції музичних жанрів, так і питаннями авторського прочитання жанрів в музиці XX–XXI ст. (композиторського та виконавського). Стильової ракурс необхідний для оцінки відповідності стильових установок всіх рівнів музичного твору (епохальних, національних, індивідуальних) композиторським та виконавським рішенням. Семантичний аналіз допомагає не тільки описати музичний і поза-музичний зміст музичного твору, але й спрогнозувати можливості виконавської інтерпретації, пов'язані і з засобами музичної виразності, і з особливостями виконавця, і з умовами виконання. Інтонаційний підхід може служити точкою фокусу, яка дає можливість осмислити процеси взаємодії жанрових, стильових, семантичних складових музичного твору в площині інтонаційної виразності – як закладеної композитором, так і реалізованої виконавцем. Також у виконавському музикознавстві дуже важливим є тембровий аспект, який розуміється досить широко – від характеристики виразних можливостей окремого інструменту або голосу до аналізу їх ансамблевих і оркестрових поєднань.

Як свідчить огляд нинішнього стану музикознавства, для вокального та інструментального музичного виконавства існує як ряд загальних питань і проблем, так і багато специфічних, вирішення яких пов'язане з особливими характеристиками джерела музичного звуку і природою звуковидобування, історичними національними традиціями, виразними можливостями – музично-історичної епохи, стилю, жанру, інтонаційно-тембрового комплексу, окремих інструментів, го-

лосів і так далі. Однак, підкреслимо, у всіх випадках необхідно враховувати жанрову природу музики, адже, наприклад, великі синтетичні жанри, зокрема, музично-театральні (опера, балет та інше) вимагають особливого погляду дослідника, що враховує специфіку виконавської інтерпретації як кожного учасника такого твору, так і диригента, і режисера, чия інтерпретація твору в цілому може розглядатися як особливий вид музичної інтерпретації.

З точки зору виконавського музикознавства, одним з найцікавіших в інтерпретаційному аспекті жанрів вокальної музики уявляється жанр обробки народної пісні, бо в ньому схрещуються різні рівні інтерпретації, що вмикаються на різних етапах виникнення та побутування твору, і це має стати темою окремого дослідження для отримання як теоретичного, так і практичного результату.

Огляд літератури. Питання збереження інтонаційного і образного змісту першоджерела в жанрі обробки народної пісні піднімалося вченими неодноразово, особливо принципово воно поставало в середовищі професійних музикантів і композиторів приблизно в другій половині XIX ст. У XX ст. тенденція до виявлення початкової природи народної пісні і народної музики взагалі відбилася в появі таких течій, як «неофольклоризм» в першій половині XX ст. і «нова фольклорна хвиля» у його другій половині. Музикознавство відповідно відреагувало появою аналітичних розвідок у цьому напрямку, зокрема, концептуальними працями «Фольклор и композитор. Теоретические этюды о русской советской музыке» (Земцовский, И., 1978) та «Композитор и фольклор. Из опыта мастеров XIX–XX веков» (Головинский, Г., 1981), де були окреслені основні теоретичні та деякі практичні питання побутування традиційної музики у XX ст. На початку XXI ст. з'являються праці, у яких досліджуються різноманітні теоретично-практичні питання існування фольклору у сьогоденні: сучасні форми побутування фольклору (Осадча, В., 2000); національна семантика у музичному виконавстві, зокрема, як знак традиційної музичної культури (Чайка, О., 2007); особливості виконавської роботи співаків – виконавців традиційної музики (Гапон, Л., 2010). Проте, поле досліджень у окресленому напрямку має ще досить багато лакун, і одна з них – це жанр обробки народної пісні, де відбувається

взаємодія автентичної та академічної – композиторської та виконавської – музичної творчості.

Аналітична та композиторська робота з жанром обробки народної пісні, що пов'язана також із зверненням до автентичного першоджерела, на практиці стикається із кількома серйозними питаннями, відповіді на які необхідно позначити для подальшого дослідження даного жанру, як в теоретичному, так і в практичному ключі.

Мета представленого дослідження – виявити специфіку жанрової природи обробки народної пісні в аспекті теорії музичної інтерпретації, зокрема, синтезу композиторського та виконавського її видів. В зв'язку з цим постають завдання виявлення рівнів інтерпретації у обраному жанрі, характеристики їх співвідношення та взаємодії між собою, а також актуалізації у певних умовах.

Основні **методи** представленого дослідження – жанровий і інтерпретологічний. Жанровий метод необхідний для характеристики основних показників жанру обробки народної пісні. Інтерпретологічний метод дозволяє виявити ті особливості жанру обробки народної пісні, які пов'язані з його інтерпретаційною природою, і дати уявлення про багаторівневість цього жанрового показника.

Виклад основного матеріалу. Серйозним питанням в руслі музичної інтерпретації для музиканта-вокаліста є специфіка вокальних жанрів. Одним з найдавніших, поширених, улюблених публікою, простих для сприйняття вокальних жанрів є жанр народної пісні, яка у всіх світових музичних культурах є джерелом розвитку їх національної складової – інтонаційним, жанровим, образним. У свою чергу, народна пісня зараз існує і звучить як у автентичному вигляді, у вигляді першоджерела, так і у вигляді композиторської обробки. На концертній сцені обробки народних пісень звучать досить часто, вони улюблені і затребувані публікою. Причин тому багато, нижче ми перелічимо найбільш суттєві.

Народна музика представляє собою концентроване втілення народних образів та інтонацій, особливостей світовідчуття, кажучи концептуально – національної картини світу.

Зовнішня форма і зміст народних пісень, як правило, досить прості і доступні широкій публіці, причому як представникам своєї наці-

ональної культури, так і представникам інших національних культур, часто досить далеких за своїми традиціями – як образно-змістовними, так і музичними.

Народні пісні за рівнем суто вокальної складності розраховані на середньостатистичного виконавця, тобто, практично, на будь-яку людину, що дозволяє таким пісням продовжувати своє життя в народному побуті, закріплюючись в пам'яті народу і зберігаючи свою популярність. Це обумовлено саме їх «народним» статусом.

Важливою якісною рисою народних пісень є яскрава і явна жанрова приналежність – як в системі жанрів народної музики, так і у більш широкому сенсі (нагадаємо, що усі види професійної музичної творчості виникли з народно-музичного джерела). Це також допомагає легкому сприйняттю народних пісень.

У той же час, народна пісня у своєму автентичному вигляді на концертній сцені звучить вкрай рідко, оскільки за законами традиційних національних культур, вона доволі жорстко пов'язана з особливими умовами і манерою виконання. Сучасний слухач, як правило, знайомий з народною піснею в жанрі обробки.

Обробка народної пісні, як і будь-яка обробка будь-якого іншого музичного (або поза-музичного) джерела, є, по суті, різновидом інтерпретації. Відповідно до класифікації одного із засновників музичної інтерпретології, В. Москаленка (2013), обробка народної пісні відноситься до явища композиторської інтерпретації, коли творча переробка художнього матеріалу іншого твору народжує нову музичну композицію. Однак учений визначає, що композиторська інтерпретація буває представлена або жанрами музичної обробки, транскрипції, парафрази, сюїти, або фантазії на музичні теми з інших творів, або програмними творами, в яких синтезуються слово і музика, а також використовуються зафіксовані в слові, картині, малюнку та інших формах художні образи, сюжети.

На основі сказаного ми можемо зробити висновок, що жанр обробки народної пісні об'єднує в собі обидва підвиди композиторської інтерпретації (за класифікацією В. Москаленка), являючи собою, таким чином, цікавий і перспективний матеріал для аналітика, як в області теоретичного, так і в області виконавського музикознавства.

Синтез в народній пісні, як і в будь-якому жанрі вокальної музики, музичного та поза-музичного факторів, музики і слова, являє собою також один з видів інтерпретації: за В. Москаленком (2013), це – другий різновид композиторської інтерпретації, який дослідниця А. Хуторська (2009) позначає як «художній переклад». Це – ще один рівень інтерпретації в жанрі обробки народної пісні, який стосується першоджерела.

Нагадаємо, що жанру народної пісні притаманні якості, які надають їй інтерпретаційної свободи. В першу чергу, згадаємо таку якість, як колективне авторство як музики, так і словесного тексту (безліч авторів – безліч виконавців – безліч інтерпретаторів). Особливою якістю музичного фольклору є усна традиція побутування народної пісні (при якій немає точної нотної фіксації і де при виконанні можливі інтерпретаційні «відхилення» від прийнятого в певній місцевості і серед певного кола виконавців «зразка»). Усна традиція існування народної пісні породжує величезну кількість її варіантів – також свого роду інтерпретацій. Вони можуть бути пов'язані з певним історичним періодом і якимись подіями, що тоді мали місце; з окремим регіоном країни, національну культуру якої представляє народна пісня; з певними ситуаціями, в якій виконується пісня, а також з виконавцем або виконавцями. Отже, сама традиція варіативного виконання народної пісні в залежності від багатьох факторів, починаючи від місцевості і закінчуючи настроєм виконавця в даний конкретний момент, особливостями ситуації і так далі – є, по суті, традицією інтерпретації.

Якщо ж мова йде про жанр обробки народної пісні композитором (з відповідною нотної фіксацією), то, безумовно, можна і потрібно говорити про те, що обробка народної пісні є свого роду авторською інтерпретацією народної інтерпретації.

Виконання музичного твору на концертній сцені, без сумніву, завжди є унікальним актом творчості (особливо тому, що музика існує в часі і завжди неповторна, як неповторний і будь-який момент часу), тобто актом музичної інтерпретації. І, попри те, що в професійних музичних колах подеколи можна почути висловлювання, які виражають сумнів в тому, що будь-яке виконання є інтерпретацією (пред'являючи до інтерпретації більш високі вимоги з огляду на індивідуальність,

якісність і переконливість творчого процесу і успішність результату), все ж в музичній науці та музичному виконавстві переважає точка зору, що виконання є інтерпретацією завжди – як мінімум, в силу своєї унікальності та неповторності. Але у випадку з виконанням обробки народної пісні виконавець стикається з додатковими завданнями по інтерпретації, бо перед ним (і в результаті – перед слухачами) – музичний об’єкт з особливою інтерпретаційною природою, де інтерпретаційність є одним з початкових жанрових чинників.

Висновки. Підсумовуючи сказане, зазначимо, що жанр обробки народної пісні пов’язаний з декількома рівнями (або планами) інтерпретаційності, що йдуть як від природи першоджерела – народної пісні з притаманними їй виконавськими свободами, так і від умов побутування композиторської обробки народної пісні в середовищі академічного (а також естрадного, джазового і так далі) вокального виконавства, говорячи ширше – в сучасних культурних умовах, в музичній практиці сьогоdnішнього дня. Це створює нові цілі і можливості, як для дослідника, так і для композитора й виконавця.

Відзначимо, що особлива жанрова природа обробки народної пісні, яка усталилася в процесі історичного розвитку і увібрала в себе в якості жанрового показника інтерпретаційність, композиторську та виконавську, сьогодні потребує свого наукового виявлення, осмислення і вивчення з проекцією на потреби композиторської та виконавської творчості в сучасних культурних умовах.

Подальші **перспективи досліджень** жанру обробки народної пісні вбачаються пов’язаними з характеристикою цієї особливої жанрової природи, яка, в силу багаторівневості інтерпретаційності як жанрового показника, ставить перед композитором, виконавцем і слухачем ряд спеціальних завдань, що вирішуються в конкретних умовах із урахуванням особливостей композиторської та виконавської інтерпретацій фольклорного першоджерела.

ЛІТЕРАТУРА

- Гапон, Л. (2010). До проблеми виховання співака у вторинному фольклорному ансамблі. *Вісник Львівського університету*, 43, 294–301. (Серія: Філологія).

- Головинский, Г. Л. (1981). *Композитор и фольклор. Из опыта мастеров XIX–XX веков. Очерки*. Москва: Музыка, 280.
- Земцовский, И. И. (1978). *Фольклор и композитор. Теоретические этюды о русской советской музыке*. Москва: Советский композитор, 172.
- Москаленко, В. Г. (2013). *Лекции по музыкальной интерпретации*. Киев: Клякса, 271.
- Осадча, В. М. (2000). Форми побутування фольклору в сучасному культурному середовищі. *Міжнародна науково-практична конференція «Процес соціалізації у контексті традиційної народної культури»*. Харків: Регіон-інформ, 38–41.
- Хуторська, А. Й. (2009). *Композиторська інтерпретація поетичного тексту як художній переклад (на прикладі камерно-вокальної музики)*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 17.
- Чайка, О. В. (2007). *Національна характерність як семантична властивість виконавської інтерпретації*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Одеська державна музична академія імені А. В. Нежданової. Одеса, 20.

REFERENCES

- Chaika, O. V. (2007). *Natsionalna kharakternist yak semantychna vlastyivist vykonavskoi interpretatsii [National characteristic as a semantic property of performing interpretation]*. (Extended abstract of Candidate's thesis). Odesa National Academy of Music named after A. V. Nezhdanova. Odesa, 20 [in Ukrainian].
- Golovinskiy, G. L. (1981). *Kompozitor i folklor. Iz opyta masterov XIX–XX vekov. Ocherki [Composer and folklore. From the experience of masters of the nineteenth and twentieth centuries. Essays]*. Moscow: Muzyka, 280 [in Russian].
- Hapon, L. (2010). Do problemy vykhovannia spivaka u vtorynnomu folklornomu ansamblі [To the problem of the singer's education in the secondary folk ensemble]. *Visnyk Lvivskoho universytetu – Bulletin of the University of Lviv*, 43, 294–301. (Series: Philology) [in Ukrainian].
- Khutorska, A. Y. (2009). *Kompozytorska interpretatsiia poetychnoho tekstu yak khudozhnii pereklad (na prykladi kamerno-vokalnoi muzyky [Composer interpretation of poetic text as artistic translation (on the example of*

- chamber vocal music*]. (Extended abstract of Candidate's thesis). Kharkiv 'I. P. Kotlyarevsky' National University of Art. Kharkiv, 17 [in Ukrainian].
- Moskalenko, V. G. (2013). *Leksii po muzykalnoy interpretatsii [Lectures on musical interpretation]*. Kiev: Klyaksa, 271 [in Russian].
- Osadcha, V. M. (2000). *Formy pobutuvannia folkloru v suchasnomu kulturnomu seredovyshchi [Forms of folklore in the modern cultural environment]*. In *International scientific-practical conference "The process of socialization in the context of traditional folk culture"*, 38–41. Kharkiv: Rehion-inform [in Ukrainian].
- Zemtsovskiy, I. I. (1978). *Folklor i kompozitor. Teoreticheskie etyudy o russkoy sovetskoy muzyke [Folklore and composer. Theoretical sketches about Russian Soviet music]*. Moscow: Sovetskiy kompozitor, 172 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 15.05.2019 р.